

Miljömålsprogram för Perstorps kommun

2010-2015

Antagen av Kommunfullmäktige
2010-11-24 § 100

Innehållsförteckning

Inledning	Fel! Bokmärket är inte definierat.
De nationella miljömålen	4
Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram	6
Lokalt miljömålsprogram för Perstorps kommun:	7
Läsanvisning:	7
Frisk luft!	10
Bara naturlig försurning!	14
Giftfri miljö!	17
Skyddande ozonskikt!	20
Säker strålmiljö!	22
Ingen övergödning!	24
Levande sjöar och vattendrag:	26
Grundvatten av god kvalitet!	28
Myllrande våtmarker!	30
Levande skogar!	32
Ett rikt odlingslandskap!	35
God bebyggd miljö!	37
Ett rikt djur- och växtliv!	40

Förord

Ulrika Thulin
Kommunstyrelsens ordförande

De nationella miljömålen

Bakgrund - varför miljömål?

Miljö och hållbar utveckling kommer alltmer i fokus, såväl nationellt som internationellt. För drygt 30 år sedan hölls den första globala FN-konferensen om miljö och utveckling i Stockholm. På FN-konferensen i Rio de Janeiro 20 år senare, framhölls vikten av både globalt och lokalt miljöarbete. Där antogs bl.a Agenda 21, ett globalt program som har fått starkt genomslag på det lokala planet i Sverige.

Miljö kvalitetsmål

I april 1999 antog riksdagen mål för miljö kvaliteten inom 15 områden och i november 2005 antogs ytterligare ett, kallat "Ett rikt djur- och växtliv". Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Regeringen har inrättat ett miljömålsråd som ansvarar för uppföljning av miljö kvalitetsmålen.

Miljö kvalitetsmålen syftar till att:

- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- främja människors hälsa
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna.

De 16 miljö kvalitetsmålen är:

1. Begränsad klimatpåverkan

2. Frisk luft

3. Bara naturlig försurning

4. Giftfri miljö

5. Skyddande ozonskikt

6. Säker strålmiljö

7. Ingen övergödning

8. Levande sjöar och vattendrag

9. Grundvatten av god kvalitet

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård*

11. Myllrande våtmarker

12. Levande skogar

13. Ett rikt odlingslandskap

14. Storslagen fjällmiljö*

15. God bebyggd miljö

16. Ett rikt växt- och djurliv

* Ej relevanta för Perstops kommun

Generationsmål

Strävan är att vi till nästa generation ska ha löst de stora miljöproblemen. Det betyder att alla viktiga åtgärder i Sverige ska vara genomförda till år 2020 (2050 då det gäller klimatmålet). Naturen behöver dock tid för att återhämta sig och i några fall kommer vi inte att hinna nå den önskvärda miljökvaliteten, även om stora insatser görs.

För att vi ska klara generationsmålet krävs ett stort engagemang hos många aktörer i samhället, både i Sverige och i andra länder. Teknikutveckling kan bidra till att lösa några av problemen. Det kan också behövas mer genomgripande samhällsförändringar.

Delmål

För att konkretisera miljöarbetet, antog riksdagen hösten 2001–våren 2002 flera delmål på vägen till miljömålen. Delmålen anger inriktning och tidsperspektiv. Några utgör en del av hela miljö kvalitetsmålet, andra utgör ett steg på vägen. Nya delmål har tillkommit och utvecklas löpande.

Övergripande miljömålsfrågor

Förutom de 16 miljö kvalitetsmålen behandlas också tre övergripande miljömålsfrågor: "Hälsöfrågor", "Kulturmiljön" samt "Fysisk planering och hushållning med mark och vatten".

Tre åtgärdsstrategier

Ett fåtal aktiviteter - transporter, energianvändning, flöden av material, kemikalier och varor med mera - orsakar flera av dagens miljöproblem. Därför kan vissa åtgärder leda till att mer än ett miljömål nås. Som en följd av detta har riksdagen fastställt att tre strategier ska vara vägledande i arbetet med miljö kvalitetsmålen:

En strategi för effektivare energianvändning och transporter - för att minska utsläppen från energi- och transportsektorerna.

En strategi för giffria och resurssnåla kretslopp som innefattar en miljöorienterad produktpolitik för att skapa energi- och materialsnåla kretslopp och för att minska de diffusa utsläppen av miljögifter.

En strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö - för ökad hänsyn till biologisk mångfald, kulturmiljö och människors hälsa, för god hushållning med mark och vatten, miljöanpassad fysisk planering och hållbar bebyggelsestruktur

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram

I miljömålsarbetet har länsstyrelserna en övergripande och samordnande roll som regionala miljömyndigheter. De ska arbeta tillsammans med andra regionala myndigheter och organ och i dialog med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att säkra att miljö kvalitetsmålen och delmålen får genomslag i länen.

Varje länsstyrelse ska i samråd med Miljömålsrådet anpassa, precisera och konkretisera 15 av de 16 miljö kvalitetsmålen med hänsyn till de förutsättningar som finns i länet. Målet Levande skogar har skogsvårdsstyrelserna, i samverkan med länsstyrelserna, ansvaret för. Länsstyrelserna ska ge kommunerna underlag och hjälpa dem att formulera lokala mål och åtgärdsprogram. I länsstyrelsernas ansvar ingår även att samordna uppföljningen av miljömålsarbetet i den egna regionen. Ett miljömål "Storslagen fjällmiljö" har utelämnats då det inte är relevant att bryta ner på regional nivå i Skåne.

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram har tagits fram i samarbete med Region Skåne, Kommunförbundet Skåne och Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland. Skånes miljömål är en anpassning av de nationella delmålen till Skåne med utgångspunkt från miljö tillståndet i regionen. Viktiga åtgärder som ska bidra till att målen nås redovisas också.

Vid framtagandet av Skånes miljömål har man utgått från de miljöproblem som är störst i regionen och de som behöver prioriteras. Miljö kvalitetsmålen är identiska med riksdagens beslutade mål. Tre miljö kvalitetsmål har dock kompletterats med "Det innebär för Skåne..." eller liknande. Det finns även några nya delmål som inte har någon motsvarighet bland de nationella delmålen. Dessa benämns som "Särskilt delmål för Skåne".

De övergripande utmaningarna i det fortsatta skånska miljöarbetet bedöms vara att:

- Minska utsläpp av miljögifter och övergödande ämnen till luft, mark och vatten från jordbruket.
- Minska utsläpp av klimatgaser, miljögifter och övergödande ämnen till luft, mark och vatten från vägtrafiken.
- Öka den biologiska mångfalden och bevara kulturmiljöer som idag hotas på grund av ett ohållbart utnyttjande eller av strukturomvandlingar inom jordbruk, skogsbruk och fiske.
- Minska miljögifter i samhället, till exempel i varor, avfall och slam.
- Minska exploatering av mark och landskap, till exempel när man anlägger infrastrukturer och bebyggelse.

Lokalt miljömålsprogram för Perstorps kommun:

Lokala mål och åtgärdsstrategier, samhällsplanering, åtgärder i den kommunala verksamheten och myndighetsarbetet är väsentliga uppgifter för att uppnå miljökvalitetsmålen. Kommunerna bör därför upprätta miljöhandlingsprogram eller motsvarande som visar hur respektive kommun uppfyller sin del för att nå de nationella miljömålen.

Det lokala miljömålsprogrammet för Perstorps kommun redovisar lokala mål, delmål och åtgärder som anpassats specifikt för kommunens tillstånd och förutsättningar utifrån de nationella och de skånska miljömålen. Detta innebär att delmål och åtgärder inte alltid stämmer överens i numrering och formulering med de nationella och skånska delmålen och åtgärderna. Två miljömål "Storslagen fjällmiljö" samt "Hav i balans samt levande kust och skärgård" har helt utelämnats då de inte är relevanta att ta med.

Läsanvisning:

Miljömålsprogrammets uppbyggnad

Miljömålsprogrammet för Perstorps kommun är uppdelat i två delar, en faktadel och en handlingsplan.

I faktadelen, som du just nu läser, presenteras varje miljömål på samma sätt. Överst finns miljömålets respektive logga och sedan följer en text som är riksdagens miljökvalitetsmål. Bakgrunden för miljömålet beskrivs sedan ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Under rubriken "Så här ser det ut i Perstorp" förklaras och beskrivs nuläget med faktauppgifter hur läget är i just vår kommun inom det specifika miljömålet.

Varje miljömål avslutas sedan med en referenslista där man kan se var uppgifterna från respektive miljömål hittats

I handlingsplanen presenteras de delmål och åtgärder som satts upp för Perstorps kommun. Delmålen har utgångspunkt i de nationella och regionala delmålen men är anpassade för Perstorps kommun. Efter delmålen följer de åtgärder som bör genomföras för att ett specifikt delmål skall kunna uppnås. Åtgärderna är lokalt anpassade men med de regionala åtgärderna som bas. Varje åtgärd har en tidsplan för när åtgärden skall påbörjas respektive vara genomförd, vilken kommunal nämnd/bolag som ansvarar för att åtgärden blir utförd samt vilken effekt åtgärden har på miljön.

Efter åtgärdsförslagen följer en rubrik med titeln "Miljöindikatorer – förslag till uppföljning" där förslag finns på hur man kan följa upp att miljömålsarbetet gett positiva resultat.

Koppling till andra styrdokument

Parallellt med framtagandet av detta miljömålsprogram har arbetet med framtagandet av Perstorps kommuns energi- och klimatstrategi pågått. Då energi- och klimatstrategin är en utveckling av miljömålet Begränsad klimatpåverkan har detta miljömål lyfts ur miljömålsprogrammet. Energi- och klimatstrategin blir därmed kommunens dokument för miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

Perstorps kommuns Naturvårdsprogram som antogs av kommunfullmäktige 2006 ingår en del som kallas "Strategier och åtgärder för det kommunala naturvårdsarbetet" där förslag till kommunens framtida naturvårdsarbete beskrivs. I naturvårdsprogrammet har även de miljömål som är relevanta för naturvårdsarbetet behandlats. Dessa är miljömålen "Levande skogar", "Ett rikt odlingslandskap", "Myllrande våtmarker", "Levande sjöar och vattendrag" samt "En god bebyggd miljö". Dessutom har strategier och åtgärder för "Information, utbildning och turism" inom naturvårdsområdet ställts upp. När

naturvårdsprogrammet färdigställdes hade det 16:e miljömålet "Ett rikt djur- och växtliv" ännu inte antagits av regeringen och har därför inte behandlats.

I Perstorps kommun finns även en översiktsplan (ÖP), antagen av kommunfullmäktige 2006, som kan kopplas till Miljömålsprogrammet. Ibland kan det dock vara så att olika styrdokument har olika mål inom samma område. Det kan vara svårt att värdera vilka intressen som skall väga tyngst i en beslutssituation och det är därför viktigt att det finns ett bra beslutsunderlag som visar såväl de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna både kort- och långsiktigt.

Målgrupp

Åtgärderna i detta program vänder sig i första hand till kommunen som myndighet och organisation eller bolag dvs. det som politiker eller anställda kan vara med och påverka. Det finns därför inga åtgärder som riktar sig direkt till hushåll eller företag i kommunen. Dessa kan däremot beröras indirekt genom de krav som vi som myndighet kan ställa vid exempelvis handläggning av olika ärenden.

Genomförande

Till detta miljömålsprogram finns en handlingsplan som beskriver vilka mål och delmål kommunen har satt upp samt vilka åtgärder som skall genomföras för att nå målen. I handlingsplanen finns angivet vilken nämnd eller kommunalt bolag som har ansvaret för att åtgärden utförd och när åtgärden ska påbörjas och avslutas. För att åtgärderna ska bli utförda är det viktigt att varje nämnd/bolag tar fram en egen plan för hur de ska gå till väga för att utföra åtgärden. Det är lämpligt att man inför varje års budgetprocess går igenom miljömålsprogrammet för att se vilka åtgärder som är föreslagna och ta ställning till vilka åtgärder som ska utföras under året. När nämnder och bolag avser att göra investeringar i syfte att utföra en åtgärd i miljömålsprogrammet ska investeringsfrågan hanteras i den normala budgetprocessen. Det är viktigt att det tydligt framgår i budgetbeskrivningen till kommunfullmäktige att det är en investering kopplad till miljömålsprogrammet.

I handlingsplanen används följande förkortningar för kommunens nämnder och bolag:
(BN) Byggnadsnämnden, (BUN) Barn- och utbildningsnämnden (KS) Kommunstyrelsen,
(KN) Kulturnämnden, (SN) Socialnämnden, (RN) Räddningsnämnden, (PF) Perstorps Fjärrvärme AB
(PB) Perstorps Bostäder, (PN) Perstorps Näringslivs AB, (NÅRAB) Norra Skånes Renhållnings AB,
(TK) Tekniska kontoret.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning av mål och åtgärder i detta program kommer att göras via det årliga miljöbokslutet. Samtliga nämnder och bolag som under året genomfört en åtgärd ska rapportera detta till den som ansvarar för miljöbokslutet senast den 1 mars varje år. Varje åtgärd kommer att tas upp och en beskrivning av vad som gjorts och vad som återstår skall finnas med. Här kommer även att finnas med en lägesrapport för varje delmål.

En utvärdering av varje åtgärd skall göras när den avslutats. Utvärderingen bör innehålla en analys av vad som uppnåtts genom respektive åtgärd.

För att uppföljning och vidare arbete med miljömålsprogrammet skall kunna utföras krävs dock att kommunen avsätter särskilda medel för detta.

Tidigare miljöarbete i kommunen

Agenda 21

Arbetet med Agenda 21 i Perstorps kommun startade vintern 1993-94. Då handlade arbetet mest om att komma igång och sätta ihop arbetsgrupper. Man tog även beslut om att bli en eko-kommun, vilket dock aldrig uppnåddes.

Själva arbetet med att ta fram ett Agenda21-dokument inleddes 1995 och var extra stort fram till sommaren 1997 tack vare att vi tillsammans med Örkelljunga kommun hade en projektanställd Agenda 21-samordnare. Under åren 1995-1998 fanns även en styrgrupp vars huvudsyfte var att sammanställa ett Agenda21-dokument, som dock aldrig färdigställdes. Under hösten 1996 startades Agenda 21-grupper på de kommunala arbetsplatserna. Ett flertal informationsinsatser genomfördes riktat mot allmänhet, företag och den kommunala organisationen

Sedan 1999 har ansvaret för Agenda 21-frågorna lagts på kommunstyrelsen. På grund av bristande resurser har frågan lagts på is. I och med att kommunen nu får ett komplett miljömålsprogram kommer arbetet att underlättas betydligt då nya mål och åtgärder har formulerats utifrån de nationella och de skånska miljömålen.

Naturvårdsarbete

Under åren 2002-2005 har arbetet med att ta fram ett naturvårdsprogram för Perstorps kommun pågått. I maj-juni 2005 var programmet ute på remiss hos olika myndigheter och intressenter och i februari 2006 antogs det av Kommunfullmäktige. Programmet är ett första steg mot en dokumentation över samtliga värdefulla naturområden i kommunen och avsikten är att detta skall revideras och kompletteras varje mandatperiod.

Frisk luft!

"Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas."

Bakgrund

Frisk luft är en förutsättning för att människan och de flesta andra organismer på jorden ska kunna leva. Luft är en blandning mellan olika gaser, huvudsakligen kväve (78 %) och syre (21 %) men även argon (0,9 %) koldioxid (0,035 %), neon, helium, metan och krypton m.fl.

Genom människans påverkan har luftens sammansättning förändrats genom tillförelse av luftföroreningar, både genom nya ämnen, som inte finns naturligt i luft, och naturligt förekommande ämnen som ökat i koncentration. De flesta luftföroreningarna bildas genom förbränning t.ex. av olja för uppvärmning och bensin i våra bilar eller genom olika kemiska reaktioner i atmosfären.

Exempel på skadliga luftföroreningar är:

- **kvävedioxid** som bildas vid förbränning av organiskt material, främst bilavgaser. Påverkar i huvudsak luftvägarna samt orsakar försurning och övergödning av hav, sjöar, vattendrag och mark. Ökar även rostbildning och nedbrytning av kulturföremål. I starkt trafikerade områden överskrider gränsvärdena i miljömålen.
- **svaveldioxid**, påverkar hälsa och miljö, liksom kvävedioxid, och uppkommer vid energiproduktion och via utsläpp från industrin.
- **kolmonoxid**, via avgaser från fordonstrafik och annan förbränning från industrin. Höga halter ger skador på hjärta och hjärna. Inget större problem i Sverige idag.
- **marknära ozon** som är ozon som bildas vid markytan när kväveoxider och kolväten från bl.a. bilavgaser utsätts för solljus. Ger skador på växtlighet, tekniska material och påverkar människors hälsa.
- **partiklar**, små luftburna inandningsbara partiklar (2,5-10 µm) som kan bestå av små rester från däck som slits mot vägbanan, salt, sand mm. De kan även innehålla andra ämnen som också är hälsoskadliga t.ex. bensen som är cancerframkallande. Är skadliga för luftvägarna.
- **flyktiga organiska ämnen (VOC)** t.ex. bensen. Är skadliga på flera olika sätt bl.a. cancerframkallande. Betydande utsläppskällor är bilavgaser, industriutsläpp, arbetsmaskiner och vedeldning.
- **polycykliska aromatiska kolväten (PAH)**. Är cancerframkallande och finns i bilavgaser och bildas vid uppvärmning särskilt vid vedeldning. Industri och arbetsmaskiner är andra källor.
- **tungmetaller**. Kan leda till nervsjukdomar och ge skador på växter och djur. Källor är industrin, bilavgaser, förbränning av olja och avfall. Är inget större problem i Sverige.

Det är främst i tätorterna som luftföroreningarna uppstår. Ett undantag är marknära ozon som kan fraktas långväga med vindarna från kontinenten och Köpenhamnsregionen. Luftkvaliteten i Sveriges tätorter har generellt förbättrats sedan de första luftmätningarna började göras på 1970-talet. Främst är det halterna av svavel och sot som minskat. I de större tätorterna är det dock fortfarande problem med höga kvävedioxidhalter och samtliga Skånes kommuner har för höga halter av marknära ozon.

I samband med införandet av miljöbalken 1999 infördes nya gränsvärden för vissa ämnen, s.k. miljökvalitetsnormer. Dessa värden ligger oftast högre än miljömålen. Gränsvärdena skall vara uppfyllda vid ett visst årtal (se faktaruta nedan).

Svenska miljökvalitetsnormer:

Ämne	Värde	År målet skall vara uppnått:
Kolmonoxid	10 mg/m ³	2005 (Målår passerat)
Kvävedioxider	40 µg/m ³	2010
Svaveldioxid	20 µg/m ³	2005 (Målår passerat)
Ozon	120 µg/m ³ (8 timmar)	2010
Partiklar	15 µg/m ³	2020
Tungmetaller	0,5 µg/m ³	2020
Polycykliska aromatiska kolväten (PAH)	0,0001 µg/m ³	2020
Lättflyktiga organiska ämnen (VOC, bensen)	5 µg/m ³	2020
Bly	0,5 µg/m ³	Har uppnåtts

Tabell 1: Miljökvalitetsnormer för olika luftföroreningar

Så är det i Perstorp:

Perstorps kommun har generellt bra luft. Vi har inte de stora problem med luftföroreningar som storstäderna har. Trots detta kan vi bli bättre på att reducera våra luftutsläpp. Av de olika luftföroreningar som har en miljökvalitetsnorm saknas mätdata för flera av dem i vår kommun. Detta beror på att mätningarna antingen är kostsamma eller att halterna generellt är så låga i Sverige att man bara mäter vid vissa referenspunkter i landet.

Nedan finns en tabell som visar hur utsläppen av kväveoxider, svaveldioxid samt flyktiga organiska ämnen i kommunen har förändrats mellan 1990 och 2008.

Utsläpp i kommunen:

	NO _x (ton)	SO ₂ (ton)	NMVOG (ton)
1990	344	303	295
1995	303	142	263
2000	244	69,1	231
2008	199	53,2	277

Tabell 2: Utsläpp av luftföroreningar i Perstorps kommun
(Källa: År 1990 och 1995 SMED, 2000 och 2008 RUS)

Källor till luftutsläpp i Perstorps kommun:

Kväveoxider, (NOx): Utsläppen av kväveoxider kommer i huvudsak från utsläpp vid stationär förbränning och från vägtrafiken. Båda dessa föroreningskällor har dock reducerats betydligt de senaste åren. En annan föroreningskälla är arbetsmaskiner. Dessa ligger dock kvar på samma föroreningsmängd som tidigare. (Se diagrammet nedan).

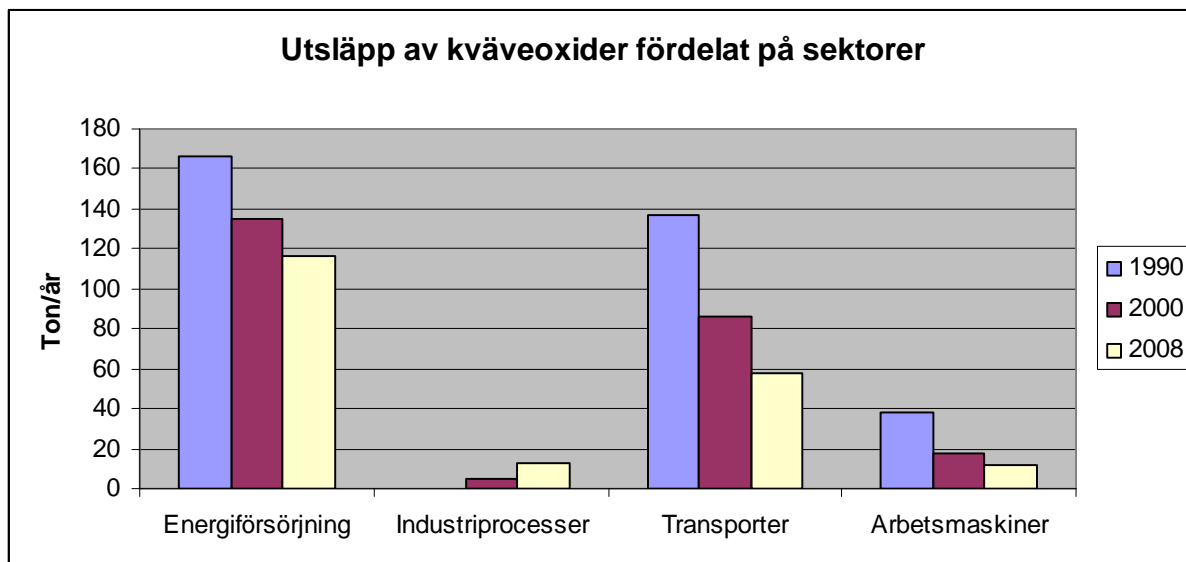

Diagram 1: Utsläpp av kväveoxider från olika sektorer 1990-2008.
Källa: RUS och SMED

Svaveldioxid (SO₂):

Över 95 % av utsläppen härrör från stationär förbränning. Utsläppen av svaveldioxid har reducerats med drygt 80 % från 1990 till 2008 och är idag inget större problem i kommunen.

Flyktiga kolväten (NMVOC):

De totala utsläppen av flyktiga kolväten har inte reducerats i någon större utsträckning under perioden, från 293 till 277. Från vägtrafiken däremot syns en reduktion med över 80 % mellan 1990 och 2008. Införandet av katalysatorer på bilarna är den största anledningen till denna minskning. Att den totala utsläppsmängden trots detta inte har minskat så mycket beror på att utsläppen från lösningsmedelsanvändningen har ökat dramatiskt. Om detta beror på att mätmetoderna har förbättrats eller om det verkligen är så att utsläppen ökat är svårt att svara på. Att industriprocesser tycks ha ökat sina utsläpp beror på att denna kategori inte fanns med i mätningen 1990 (se diagram nedan).

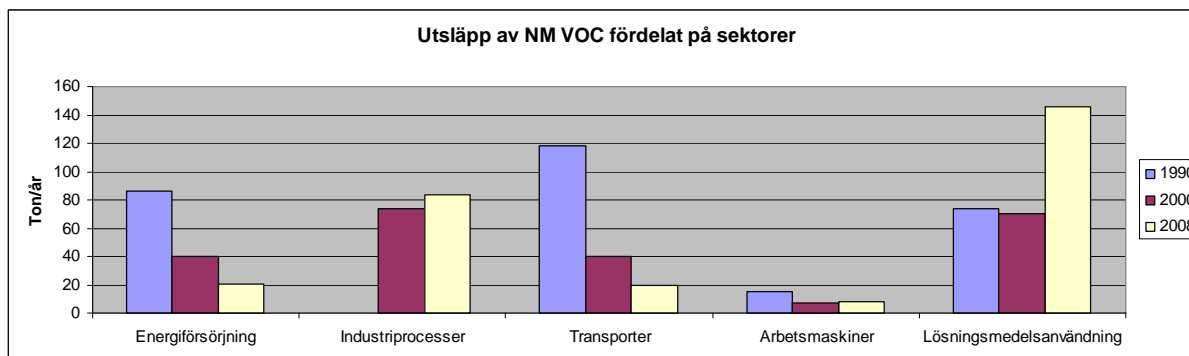

Diagram 2: Utsläpp av flyktiga kolväten (NMVOC) från olika sektorer 1990 till 2008.
Källa: RUS och SMED.

Luftmätning i Perstorps tätort:

Under vintern 2003/2004 gjordes en förenklad luftkvalitetsmätning i Perstorps tätort. Mätningar utfördes på två platser, Altvägen 5 (typisk villakvartermiljö) och Oderljungavägen söder om korsningen med Stockholmsvägen (tungt trafikerad genomfartsväg). Mätningen gjordes med passiva provtagare i gaturumsmiljö vid 4 olika tillfällen i december-mars. Mätningen utfördes av IVL i Göteborg som även tillhandahöll mätningstrustningen. Mätningarna avsedde kvävedioxid (NO₂), svaveldioxid (SO₂) och bensen. Vid mätningen i mars stals provtagaren på Oderljungavägen varför medelvärdet på mätvärdena inte är fullständigt korrekt vid denna punkt.

Som framgår av tabellen nedan har Perstorps kommun redan uppnått de nationella miljömålen för 2010 vad gäller kvävedioxid och svaveldioxid. För bensen är miljömålet 1,0 som skall vara uppnått 2020. Detta mål är redan uppnått i ett vanligt villakvarter i tätorten men vid Oderljungavägen är halten nästan dubbelt så hög som miljömålets värde. Bensen är ett ämne som finns i bl.a. bensin men utsläppen kan kraftigt reduceras genom bilens katalysator. En annan källa till bensenutsläpp kan vara vedeldning. Bensen är ett giftigt ämne som kan orsaka leukemi och tillhör gruppen flyktiga kolväten (MNVOC).

Resultat luftmätning:

Parameter (µg/m³)	Kvävedioxid NO₂	Svaveldioxid SO₂	Bensen
Altvägen (vintermedelvärde)	7,93	1,13	0,94
Oderljungavägen (vintermedelvärde)	16,47	2,23	1,93
Nationellt miljömål 2010 (årsmedelvärde)	20	5,0	1,0 (2020)

Tabell 3: Resultat luftmätning i Perstorps kommun vintern 2003/2004.

Mätningen kan klassas som en förenklad mätning av de ingående parametrarnas vintermedelvärde. Observera att halterna av de ämnen som omfattades av mätningen är högre vintertid varför årsmedelvärdet sannolikt blivit lägre vid en mätning som även omfattat sommarhalvåret.

Referenser:

- Åkesson, A. (2001). Utsläpp till luft från stora punktkällor i Skåne. Rapport 2001:2. Miljöenheten. Länsstyrelsen i Skåne län.
- SMED, Svenska miljöemissions data. Utsläpp av flyktiga organiska ämnen, VOC, i Skåne
- Utsläpp av kvävedioxid i Skåne, Utsläpp av svaveldioxid i Skåne.
- Luftmätningar i Perstorps tätort 4 veckor vintern 2003-2004. Plan- och miljökontoret.
- Sjöberg et al. (2004) Luftkvalitet i tätorter. IVL rapport B 1553.
- Energiläge och utsläppsberäkningar för Perstorps kommun 2004, Länsstyrelsen.
- RUS Regionalt uppföljningssystem för nationella miljömål. www.rus.lst.se

Bara naturlig försurning!

"De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader."

Bakgrund:

Naturliga processer har sedan istiden långsamt åstadkommit en utarmning och försurning av marken i de svenska urbergsområdena. Processen har emellertid varit så långsam att levande organismer haft tid att anpassa sig. De senaste decennierna har ökade luftföroreningar drastiskt påskyndat processen. Jämförande analyser har visat att markens pH-värde har sjunkit mellan 0,3-1,0 enheter i landets sydligaste delar. Sverige har drabbats hårdare av försurningen än många andra länder. Anledningen är att Sveriges berggrund består av urberg, till skillnad från övriga Europa. Urberg är ett svårvittrat material, vilket innebär att marken inte kan ta upp och neutralisera surt nedfall. Övriga Europa har mer lättvittrade bergarter som lättare kan neutralisera syran.

Det är främst nedfallet av svaveldioxid och kvävedioxid som medverkat till försurningen. Båda ämnena bildas vid förbränning. Svaveldioxid bildas vid förbränning av fossila bränslen medan kväveoxid bildas oavsett vad bränslet är. I atmosfären omvandlas svaveldioxid och kväveoxider delvis till svavelsyra respektive salpetersyra som efter något dygn följer med regnet ner till marken. Under tiden kan de hinna transporteras långa sträckor med vindarna. Den största delen av det sura regnet kommer från Centraleuropa och de Brittiska öarna.

En annan bidragande orsak till försurningen är skogsbrukets uttag av virke, eftersom man då reducerar den vegetation som kan ta upp det försurande kvävenedfallet. Även det ökade uttaget av avverkningsrester ur skogarna s.k. GROT (grenar och toppar) ger försurande effekter. GROT används som biobränsle i form av flis och är ett miljömässigt bra alternativ till fossila bränslen. Men uttaget innebär samtidigt en permanent förlust av näring och försurningshämmande ämnen som normalt återförs till marken vid förmultning. Därmed minskar också markens förmåga att stå emot försurning. För att kompensera för uttaget av GROT bör man återföra askan för motsvarande uttagen mängd.

När markens förmåga att neutralisera surt nedfall försvinner kan den inte längre skydda vattendrag och sjöar från det sura vattnet. Sjöar och vattendrag får då själva ta hand om syran vilket gör att dess alkalinitet börjar sjunka. Alkalinitet är ett mått på vattnets innehåll av försurningsmotverkande ämnen, främst i form av vätekarbonat. När vätekarbonaten tar slut kan vattnet inte längre motverka

försurningen och pH-värdet sjunker drastiskt. Många djur och växter är känsliga för försurning främst till följd av de giftiga metaller tex. aluminium som frigörs vid låga pH.

För att höja pH och alkaliniteten i sjöar och vattendrag tillför man kalk. Kalkning är emellertid ingen långsiktig lösning utan bara ett uppehållande försvar i avvaktan på att det sura nedfallet minskar. För att åstadkomma en minskning krävs internationella överenskommelser om begränsningar av utsläppen och när det gäller svavelutsläppen har de europeiska länderna ingått avtal om nedskärningar. Sverige som varit pådrivande i frågan har reducerat sina utsläpp med nästan 95 % sedan 1970. Strävandet att reducera nedfallet av försurande kväveföreningar har stött på större svårigheter. Likväl har nederbördens pH-värde stigit under 1990-talet. Förbättringen i sjöar och vattendrag går emellertid långsamt vilket beror på att marken fortfarande inte klarar av att neutralisera syran.

Så är det i Perstorp:

Berggrunden i Perstorps kommun består i huvudsak av svårvittrat urberg av gnejs med inslag av den betydligt yngre bergarten diabas. Jordarterna domineras av urbergsmorän som ger ganska näringsfattiga markförhållanden. Urbergsmoränen genomkorsas av isälvsavlagringar i nordostlig riktning, främst i form av rullstensåsar. Bland moränen finns rikligt med torvmossor insprängda, främst i den nordvästra delen av kommunen. Dessa magra, näringsfattiga jordar leder till att avrinnande vatten blir näringsfattigt och försurningskänsligt och ofta även brunfärgat av humusämnen. Trots detta har sjöarna i den norra delen av kommunen en god motståndskraft mot försurning och varken Bälingsjön eller Fjällrammsjön kalkas. Dessa sjöar har ett pH-värde som under året varierar mellan 6 och 7. Sjösystemet i kommunens södra del kalkas uppströms Ybbarpsån i Hässleholms kommun via fast kalkdoserare. Tack vare kalkningen upprätthålls ett pH-värde mellan 6,4 och 6,9 och buffertkapaciteten är god.

Perstorps kommun avvattnas i huvudsak via Bäljane å med biflöden Perstorpsbäcken och Oderljungabäcken samt Ybbarpsån. Fjällrammsjön i nordost avvattnas via en bäck som så småningom mynnar i Lärkesholmssjön i Örkelljunga kommun. Samtliga nämnda vattendrag tillhör Rönne å's vattensystem. Marken är, som nämndes ovan ofta näringsfattig och härstammar i stor utsträckning från skogsmark, myrar och mossor. Vattnet är därför ofta humöst och har låg motståndskraft mot försurning.

På uppdrag av luftvårdsförbund, länsstyrelser, skogsvårdsstyrelser och kommuner mäter IVL deposition (nedfall) av försurande luftföroreningar, svavel och kväve, på 120 lokaler i Sverige. De första mätningarna startade i södra Sverige 1985. Syftet är att beskriva tillstånd, regionala skillnader, utveckling i tiden samt effekter av surt nedfall. Utöver nedfallsmätningarna utförs även markvattenkemiska provtagningar och analyser av lufthalt på lokalerna. Undersökningarna genomförs huvudsakligen i skogsvårdsorganisationens observationsytor vilket ger tillgång till övrig information, exempelvis kronutglesning, tillväxt samt markkemiska data. Närmaste mätpunkten ligger i Västra Torup. Under 1990-talet låg mark-pH ganska stabilt på ca 4,5 men har under 2000-talets början stigit med 0,1-0,2 enheter till 4,6-4,7 vilket är strax över gränsen för måttlig surhet. Samtidigt har markens syraneutraliserande förmåga ökat något, vilket är positivt.

Referenser:

Naturvårdsprogram, 2005, Perstorps kommun.

Övervakning av luftföroreningar i Skåne. Resultat till och med september 2004. IVL-rapport B1631.

Svenska miljöinstitutet AB.

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.

Vägledning Ingen övergödning R7:35

RUS (Regionalt uppföljningssystem för nationella miljömål) www.rus.se

SMED (Svenska miljöemissions data) www.smed.se

Giftfri miljö!

”Miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.”

Bakgrund:

Miljögifterna finns idag överallt. I isbjörnarna vid Nordpolen, i ett nyfött barn, i fisken i Östersjön. Mycket av utsläppen idag kommer från varor som vi alla köper hem, som t.ex. tvätt- och rengöringsmedel, målarfärg, läkemedel, hemelektronik och t.o.m. i leksaker - varor som förr eller senare blir avfall. De senaste 70 åren har kemikalieproduktionen ökat drastiskt, från 1 miljon ton 1930 till 400 miljoner ton kemikalier per år i världen. Kemikalieinspektionen som är den myndighet i Sverige som ansvarar för kemikaliekontrollen, har ett produktregister dit företagen skall anmäla de kemiska produkter som de tillverkar eller importerar. För närvarande omfattar produktregistret ca 12 000 olika kemiska ämnen och ca 64 000 kemiska produkter.

Det finns stora luckor när det gäller kunskap om kemiska ämnen. Historien visar att vissa kemiska ämnen, som då de började användas ansågs ofarliga, ger upphov till allvarliga miljö- och hälsoeffekter. Några välkända exempel är PCB, DDT, asbest, kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel. Många ämnen har visat sig vara bioackumulerande, dvs. kan ansamlas i levande organismer, cancerframkallande eller ge störningar på arvs massa eller fortplantning. Det är därför viktigt att man ökar kunskapen om de kemikalier som finns i dag så att de som är farliga kan tas bort. Det är även viktigt att man vid framtagandet av nya kemikalier verkligen skaffar sig kunskap om dess farlighet. Kan man inte bevisa att ämnet är ofarligt skall man tillämpa försiktighetsprincipen och avstå från användning.

Kemikalier har en förmåga att spridas mycket långa sträckor med vind och vatten. Det är därför viktigt att arbeta globalt med utfasning av farliga ämnen. Inom EU har en ny kemikalielagstiftning som förkortas REACH (REACH – Registration, Evaluation, Authorization of Chemicals) trätt i kraft. På svenska blir det registrering, bedömning och godkännande av kemikalier. Huvuddragen i REACH är att substitutionsprincipen och försiktighetsprincipen skall användas. Ansvar att ta fram kunskap om kemiska ämnens egenskaper läggs på industrin. På global nivå antogs en kemikaliestrategi kallad SAICM i februari 2006. Strategin har som mål att kemikalier till år 2020 skall produceras och användas på ett sådant sätt att de negativa effekterna på människors hälsa och miljö minimeras och inrymmer de väsentliga dragen i delmålen till Giftfri miljö.

Så är det i Perstorp:

Finns det gifter/föroreningar i Perstorps kommun? Visst finns det. Föroreningar förekommer i luft, mark och vatten. Vissa områden innehåller mer gifter än andra t.ex. gamla soptippar och bensinmackar, nedlagda industrier och områden där bekämpningsmedel använts.

I Perstorps kommun finns ca 55 företag som är anmälnings- eller tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Av dessa företag är 35 C-företag och 17 A eller B företag. A och B företagen har länsstyrelsen som tillsynsmyndighet och Söderåsens miljöförbund har tillsynen på C-företagen. Den industriella verksamheten inom vattenskyddsområdet har kartlagts av länsstyrelsen våren 2006. (se nedan)

Förorenad mark

Under våren 2006 utförde länsstyrelsen en inventering av industriell verksamhet inom vattenskyddsområdet i Perstorp. Området valdes ut eftersom man hade funnit spår av klorerade lösningsmedel i form av trikloretylen och perkloretylen i råvattnet. Syftet med inventeringen var att få en överblick över verksamheter som funnits inom området och som eventuellt kunde vara orsak till föroreningen. Totalt inventerade och riskklassade man 37 objekt. Av dessa objekt bedömde man att 1 tillhörde riskklass 1 (som är mest förorenad), 11 riskklass 2, 10 riskklass 3 och 15 riskklass 4. Branscher där det finns flest objekt är bensinstationer, verkstadsindustrier, bilvårdsanläggningar samt kemtvättar. Den bransch som det framkommit uppgifter om klorerade lösningsmedel och perkloretylen är en före detta kemtvätt som låg i närheten av vattentäkten. För att man skall kunna klargöra om föroreningen kommer från den tidigare kemtvätten bör noggrannare markundersökningar göras vilket kommunen har beviljats bidrag för.

I kommunen har 11 nedlagda bensinmackar identifierats. Av dessa har 10 sanerats eller inte behövt saneras. Detta har gjorts med initiativ från SPI Miljösaneringsfond AB, SPIMFAB som bildades 1997 av Sveriges oljebolag. Syftet med fonden är att identifiera, undersöka och vid behov sanera gamla bensinstationer som lagts ned mellan 1 juli, 1969 och 31 december, 1994. Den 11:e macken omfattades inte av projektet och det är osäkert om det finns några föroreningar kvar här.

Deponier

I Perstorps kommun ligger 8 gamla avfallsupplag. Tre av dessa ligger inom Perstorps AB's industrier och resten är utspridda runt om i kommunen. Hönsholmatippen som är en gammal kommunal tipp med hushållsavfall och industriavfall främst från Perstorp AB togs ur drift i mitten på 70-talet. Sedan 1972 har man kontinuerligt haft provtagning på lakvattensdikena och Mullrabäcken 2 ggr per år, och vart tredje år har man tagit ett utökad program med metallanalyser på vatten. Klockareskogens deponi har varit aktiv från 50-talet och fram till slutet av 60-talet. Här deponerades man hushållsavfall och "blandat" avfall. Provtagning av vatten startade 2003 och skall sedan följas upp med provtagning vart tredje år. Tippen är fortfarande i bruk och används idag endast till för att deponera schaktmassor. Tipporna som ligger inne på Perstorp AB:s område har länsstyrelsen tillsyn över.

Avloppsslam

Giftiga ämnen hamnar tyvärr även i våra avlopp och förs därifrån vidare till grundvattnet eller till vattendragen via kommunens reningsverk. Slammet från reningsverket i Perstorp uppfyller med god marginal de gränsvärden som finns för spridning på åkermark men det finns inga undersökningar av gifter i vattendragen eller i grundvattnet i kommunen.

Övriga förorenade områden

I Ybbarpsån nedströms Perstorps Industripark med fortsättning in i Klippans kommun, finns rester av gamla synder i botten slammet. Flera olika undersökningar har gjorts och man har funnit diverse olika kemiska föreningar och tungmetaller.

Bekämpningsmedel

När det gäller bekämpningsmedel är det svårt att uppskatta mängder och risker. Detta eftersom det inte krävs tillstånd från kommunen för att sprida bekämpningsmedel inom jordbruket utanför vattenskyddsområde eller för användning inom hushållen. Men eftersom den största delen av den odlade grödan i kommunen består av vall är det inte någon omfattande bekämpning som sker inom

jordbruket. Inom den kommunala verksamheten används endast ogräsättika och mekaniska metoder vid ogräsbekämpning.

Farligt avfall

I dag skall privatpersoner lämna farligt avfall på återvinningsgårdarna och företagen har möjlighet att få farligt avfall hämtat av Närab eller att ansöka om tillstånd att själva lämna farligt avfall på återvinningsgården

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.

Miljöprogram 2003-2008, Burlövs kommun.

Miljömålsprogram 2004-2010, Hässleholms kommun.

Giftfri miljö – miljö kvalitetsmålet och delmålen. 2002. Kemikalieinspektionen.

Söderåsens miljöförbund.

Hemsidor:

Kemikalieinspektionen www.kemi.se via länk EU & internationellt.

Skyddande ozonskikt!

"Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning."

Bakgrund:

Under det senaste århundradet har människan börjat tillverka och använda kemikalier som, när de hamnar i atmosfären, snabbar på nedbrytningen av ozon. Den naturliga balansen rubbas då och har lett till att ozonskiktet har tunnats ut. Den största uttunnningen har skett över Antarktis där skiktet periodvis uppgått till endast 70 % av den naturliga tjockleken. Den sammanlagda produktionen av ozonnedbrytande ämnen kulminerade under slutet av 1980-talet och sedan dess har den minskat kraftigt. Förutsatt att de flesta länder följer de internationella avtalen om produktionsbegränsningar kommer tillverkning och utsläpp att ytterligare minska. Då flertalet ozonnedbrytande ämnen har en livslängd på 10 år eller mer fortsatte halterna i stratosfären att öka fram till millennieskiftet men har nu börjat minska. Ett tunnare ozonskikt leder till att en högre halt UV-B –strålning når jorden.

UV-B-strålning har en förmåga att sönderdela molekyler vilket gör att den kan orsaka stor skada på levande organismer i för hög dos. För människan innebär det större risk för ögonskador som gråstarr och försämring av immunförsvaret. I takt med att människan solar alltmer ökar också risken för hudcancer. Även för växterna är den ökade instrålningen skadlig. Det beror på att fotosyntesen störs och växterna växer därmed långsammare.

Ozonnedbrytande ämnen har använts inom en rad olika områden på grund av deras fysikaliska egenskaper och kemiska stabilitet. Ett exempel är freoner, CFC (klorfluorkarboner) och HCFC (klorerade fluorkolväten) som använts som bl.a. drivgas och lösningsmedel samt i kylanläggningar och värmepumpar. Dessa har nu bytts ut mot t.ex. HFC (fluorkolväten) som inte bryter ner ozon men som är en växthusgas. Haloner är ett annat exempel som använts i bl.a. brandsläckare. Genom Montrealprotokollet regleras 7 grupper av ozonnedbrytande ämnen varav 6 har använts i Sverige. I enlighet med sina åtaganden är alla dessa 7 ämnen förbjudna i Sverige vid tillverkning och en utfasning av dessa ämnen pågår.

Så är det i Perstorp:

Som nämndes ovan är det idag förbjudet att tillverka och i de flesta fall även att använda ozonnedbrytande ämnen. Det är således nästan uteslutande i äldre anläggningar och material som man kan finna dessa ämnen. De ozonnedbrytande ämnen som kan finnas i Perstorps kommun är främst CFC och HCFC i gamla kyl-, frys- och klimatanläggningar. Både CFC och HCFC kan finnas i äldre skumplaster som användes för isolering och i möbler. Det är därför viktigt att man tar om hand gamla kylanläggningar samt isoleringsmaterial som kan misstänkas innehålla något av dessa ämnen vid rivning och ombyggnad av äldre hus. Halon kan finnas i äldre brandsläckare.

Alla kommuner i Sverige måste varje år inrapportera mängden CFC, HCFC och HCF hos anmälningspliktiga verksamheter i kommunen. Anmälningspliktig är den verksamhet som har mer än 10 kg köldmedia installerad i en anläggning. I Perstorps kommun finns (2008) 12 anläggningar som har rapporteringsskyldighet till kommunen och 5 anläggningar som Länsstyrelsen har tillsynen över. Det finns inga rapporteringsskyldiga anläggningar som innehåller CFC. Mängden HCFC minskar stadigt genom konvertering till HCF. Mellan 2000-2008 minskade användningen av HCFC med 783 kg motsvarande 98,7 % i de rapporteringspliktiga anläggningarna i kommunen.

Vad gäller övriga ozonnedbrytande ämnen är det främst vid rivning och ombyggnad av äldre hus man skall vara försiktig då äldre isoleringsmaterial kan innehålla denna typ av ämnen. Var även försiktig med gamla stoppade möbler och sängar. Dessa skall lämnas på återvinningsgård och får absolut inte eldas upp då ämnen som bryter ner ozonskiktet frigörs till luften vid förbränning. Metylbromid är en annan ozonförstörande gas som använts vid impregnering av museiföremål och i historiska byggnader och kvarnar varför denna typ av material skall hanteras med försiktighet.

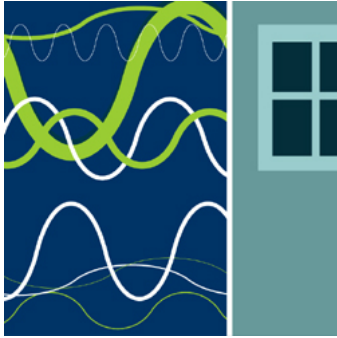
Referenser:

Länsstyrelsen, Installerad mängd köldmedier i Perstorps kommun 2004

Söderåsens Miljöförbund, Rapportering av köldmedia 2000-2008.

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.

www.naturvardsverket.se länk "föreningar".

Säker strålmiljö!

"Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön"

Bakgrund

Människan har alltid utsatts för strålning – från rymden, solen, marken och från naturliga radioaktiva ämnen i sin egen kropp. Denna typen av strålning är ingenting som vi under normala betingelser behöver skydda oss mot. Genom olika mänskliga handlingar har dock situationen förändrats. Vi har byggt kärnkraftverk som genom missöden gett omgivningen ett tillskott av radioaktiv strålning, byggt hus med radon, tillverkat apparater och dragit högspänningsledningar som omges av elektromagnetiska fält. För vissa av dessa strålningstyper är det känt att de kan orsaka skador medan det för andra finns stora kunskapsluckor.

Man delar in strålning i joniserande strålning och ickejoniserande strålning. Skillnaden mellan dessa är att joniserande strålning kan bilda joner i det bestrålade området vilket kan innebära bestående förändringar eller skador hos det som bestrålats, t.ex. i arvsmassan. Ickejoniserande strålning har inte den förmågan men kan i vissa fall vara skadlig ändå.

Målet "Säker strålmiljö" lyfter fram 3 typer av strålning. Det är radioaktiv strålning, UV (ultraviolett)-strålning och strålning från elektromagnetiska fält (se faktaruta). Även radon diskuteras men mål för radonhalter tas upp i "God bebyggd miljö".

Miljömålet för *radioaktiv strålning* innebär att de verksamheter som sänder ut radioaktiv strålning skall understiga 0,01 mSv per person och år jämfört med nuvarande gräns på 0,1 mSv. Enligt SSI (Statens strålskyddsinspektion) kan de flesta kärntekniska anläggningar redan i dag uppfylla detta krav.

UV-strålning kan framkalla hudcancer av olika former. Den allvarligaste formen är Malignt melanom som drabbar ca 2000 personer i Sverige varje år. Den huvudsakliga källan till UV-strålning är solljus men det finns även artificiella UV-källor som t.ex. solarier. Låga halter av UV-strålning är viktiga för oss för att vi ska kunna bilda D-vitamin och stärka immunförsvaret.

Elektromagnetiska fält bildas vid produktion, distribution och användning av elektricitet. Det finns idag stora kunskapsluckor beträffande hälsorisker i samband med exponering av elektromagnetisk strålning men det finns forskning som tyder på vissa samband mellan barnleukemi och förhöjda magnetfält. Radiosignaler som används för att överföra telefonsamtal från mobiltelefoner bildar också elektromagnetiska fält. Enligt WHO finns inga studier som påvisat negativa hälsoeffekter vad gäller basstationer för mobiltelefoni men liksom övrig elektromagnetisk strålning bör exponering begränsas.

FAKTARUTA

Radioaktiv strålning bildas genom en ström av partiklar från atomkärnor av olika ämnen som finns naturligt på jorden. Ett sådant ämne är radon. Radon finns naturligt i berggrunden och allt byggnadsmaterial av sten avger en mindre mängd radon. Vissa typer av material tex. blå lättbetong, som är tillverkad av alunskiffer, innehåller dock en radonhalt som kan vara skadlig för hälsan. Långvarig exponering för radongas ökar risken för cancer, speciellt i kombination med rökning.

Radioaktiv strålning är också den strålning som förekommer i våra kärnkraftverk. Tack vare den stora säkerhet som finns i de svenska kärnkraftsverken sker inga strålutsläpp från dessa vid normal drift.

UV-strålning förekommer i tre olika varianter – A, B och C. Det mesta av UV-strålningen filtreras bort av atmosfären och endast en liten del når ner till jorden. UVA är den som gör oss bruna när vi solar och huden bildar då ett försvar genom att bli tjockare. UVB-strålningen, som är den farligaste av de tre är den som gör att vi bränner oss och kan vid stor exponering leda till hudcancer. UVC-strålningen filtreras bort av luften innan den når jorden men alstras vid elsvetsning och s.k. kvartslampor. Denna strålning är farlig för ögonen och kan orsaka övergående besvär.

Elektromagnetiska fält är den mest lågfrekventa varianten av elektromagnetisk strålning. Elektromagnetiska fält uppstår till exempel kring kraftledningar och från mobiltelefoner. Hur människan påverkas av elektromagnetiska fält är oklart men man bör vara försiktig med exponering. Kända effekter hos människan är påverkan på nervsystemet och uppvärmning i kroppens celler.

Elektromagnetisk strålning är en vågrörelse av elektriska och magnetiska fält och förekommer i många olika varianter beroende på dess energi och kallas i ordning med ökande energi för radiostrålning, mikrovågsstrålning, infraröd strålning, synligt ljus, UV-strålning, röntgenstrålning och gammastrålning.

Så är det i Perstorp:

Alla de tre ovan nämnda strålningstyper kan man utsättas för i kommunen. De närmaste kärnkraftverken finns nu, efter nedläggningen av Barsebäck, i Oskarshamn och Ringhals samt i norra Tyskland. Riskerna att utsättas för radioaktiv strålning från ett fungerande kärnkraftverk är obefintlig för kommuninvånarna i Perstorp. Om en kärnkraftsolycka inträffar finns risk att vi kommer att påverkas men genom att kommunen deltar i beredskapsövningar för kärnkraftsolycka kan vi förbereda oss och på så sätt minska riskerna för att kommuninvånarna utsätts för radioaktiv strålning.

Ultraviolett strålning s.k. UV-strålning kommer i första hand från solstrålning. Inom Sverige finns inga stora skillnader vad gäller risker för att utsättas för skadlig UV-strålning. Om man solar med mätta och använder solskydd under sommarmånaderna är riskerna små. Åker man däremot utomlands till sydligare breddgrader eller solar i solarium ökar riskerna markant. Solarier ingår i tillsynsverksamheten för Söderåsens miljöförbund som ansvarar för miljötillsynen i Perstorps kommun och man kontrollerar att den lagstiftning som finns för denna verksamhet följs.

Elektromagnetisk strålning bildas kring elektriska anläggningar som kraftledningar och transformatorstationer. Även mobiltelestoner är en källa för denna typ av strålning. I kommunen är det därför viktigt att man vid planering tar hänsyn till befintliga elektromagnetiska strålningskällor och att man vid nyetablering följer de rekommendationer som finns för riskavstånd.

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.

Miljöprogram för Malmö stad 2003-2008. 2003. Malmö stad.

Strålning- risk och nytta, Statens strålskyddsinstitut.

Hemsidor:

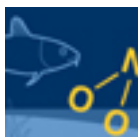
Svenska strålskyddsinstitutet www.ssi.se länk "fakta om strålning"

SMHI www.smhi.se under "prognoser och observationer" "UV-index".

Ingen övergödning!

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

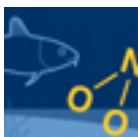

Bakgrund:

Övergödning orsakas, som ordet antyder, av för mycket näring i mark och vatten. De negativa effekterna av det är många. I hav, sjöar och vattendrag leder övergödningen till en ökad tillväxt av alger (s.k. algblomning), igenväxning och syrebrist på bottnarna. I markerna leder det till att känsliga växter försvinner och att skogen växer för fort. I vårt dricksvatten kan halterna av kväve- och fosforföreningar stiga till hälsoskadliga nivåer.

Övergödning orsakas av utsläpp av kväve- och fosforföreningar. Främst sker det genom jord- och skogsbruk samt avlopp från industrier och hushåll. Även luftföroreningar innehållande främst kväveoxider bidrar med en betydande del av kvävenedfallet. Enligt Naturvårdsverket är ca en tredjedel av det kväve som når Östersjön nedfall från luften.

I Skåne är övergödningen ett stort problem, särskilt i södra delens jordbruksbygder. Trots minskad användning av handelsgödsel, införandet av skydds-zoner mellan åkrar och vattendrag m.fl. insatser minskar övergödningen inte i Skåne. Algblomningarna ställer till problem varje sommar då vissa giftbildande alger kan orsaka hudirritationer, magsjuka med mera hos badande människor och djur.

Så är det i Perstorp:

I Perstorps kommun är övergödningen inte lika utbredd som i södra Skånes jordbruksbygder. De flesta större sjöar är av näringsfattig karaktär och har inte påverkats i någon större utsträckning. Det finns däremot flera vattendrag som på sin väg genom kommunen samlat på sig näringsämnen från bland annat jordbruk och industri och som kan påverka övergödningen längre ner i vattensystemet samt i havet.

Perstorps kommun tillhör Rönneå's vattensystem och ingår därför i Rönneåkommittén. Rönneåkommittén ansvarar för att kontrollera vattenkvaliteten i de vattendrag som ingår i systemet och tar flera prover årligen i ett stort antal punkter i vattensystemet. Prover tas på vattenkemi, metaller och biologi.

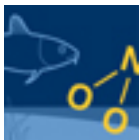
Vattendragen i kommunen innehåller måttliga mängder fosfor som ökar till höga halter nedströms kommunens respektive Perstorp Industriparks reningsverk. Halterna av fosfor har sjunkit något de senaste åren.

Kvävehalterna i vattendragen bedöms som höga enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder. Liksom fosforhalten ökar även kvävet efter de båda reningsverken i kommunen. Jämfört med tidigare år visar dock även kvävehalterna en tendens att sjunka. De största utsläppskällorna både vad gäller fosfor och kväve är avloppsreningsverken.

En stor del av de föroreningar som orsakar övergödning härstammar från luftföroreningar, främst kväveoxider, och tillförs vattendragen via nederbörden. I västra Sverige faller mer nederbörd än i resten av landet och tillförs därigenom mer kväve än övriga delar av landet. Nedfall av luftföroreningar mäts flera gånger årligen av IVL och närmsta mätpunkt ligger i Västra Torup. Mätningarna har de senaste åren visat på att marken och växtligheten har svårt att ta hand om kvävet från luften och att ett ökat läckage sker från marken till omgivande vattendrag.

Normalt är halterna av nitratkväve i brukad skog låga vilket indikerar på att kvävet utnyttjas effektivt i ekosystemet. De på senare år uppmätta halterna av nitratkväve i markvattnet tyder på att kvävebelastningen till marken i skogen har ökat.

En annan källa till fosfor och kväveutsläpp är enskilda avlopp med otillräcklig rening. Ett fungerande enskilt avlopp i form av infiltration etc. ger däremot låga utsläpp. I Perstorps kommun pågår i skrivande stund en inventering av enskilda avlopp där icke godkända avlopp kartläggs. Krav kommer sedan att ställas på fastighetsägarna att ändra avloppen till miljömässigt godtagbara system.

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62. Rönne å vattenkontroll 2003. Ekologgruppen på uppdrag av Rönneåkommittén, 2004.

Hallgren Larsson, 2004, Övervakning av luftföroreningar i Skåne, Rapport B 1561, IVL Svenska miljöinstitutet AB.

Hemsidor:

Vägledning Ingen övergödning. Länsstyrelsen i Skåne länk R7:35 Utsläpp av kväveoxider i Skåne.

Naturvårdsverket www.naturvardsverket.se länk "Föroreningar, övergödning".

Sveriges lantbruksuniversitet www.slu.se länk vattendatabaserna

Levande sjöar och vattendrag:

"Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara, och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

Bakgrund:

Människan har under lång tid påverkat sjöar och vattendrag i sin närhet. Oftast har det tyvärr inneburit negativa effekter för vattenmiljöerna eftersom de organismer som lever i sjöar och vattendrag är känsliga för yttre påverkan. Genom fysisk påverkan som t.ex. sjösänkning och dammutbyggnad, reglering för vattenkraft och transport samt ändrad markanvändning kring sjöar och vattendrag har människan begränsat förutsättningarna för dessa organismer. Ett annat stort hot orsakat av människan är inplantering av främmande arter i våra vattenmiljöer. Globalt sett ses detta som det näst största hotet – efter förstörelse av livsmiljöer – mot den biologiska mångfalden. Ett känt exempel på detta är inplanteringen av Signalkräfta *Pacifastacus leniusculus* i svenska vattendrag och som genom att vara bärare av kräftpest som till stor del slagit ut vår inhemska art Flodkräfta *Astacus astacus*.

I december 2000 antogs EU:s ramdirektiv för vatten. Vattendirektivet skall säkra en god grundvattenkvalitet i Europas grund- och ytvatten. Med anledning av detta har Sverige delats in i avrinningsområden där förvaltningsplaner har upprättats. Enligt krav i direktivet har åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer upprättats och om dessa togs beslut den 15 dec 2009.

Miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag fokuserar på fysiska miljöer och arter i och i anslutning till sjöar och vattendrag. Förhållanden som rör vattenkvalitet hänförs istället till miljömålen "Ingen övergödning", "Bara naturlig försurning" och "Giftfri miljö".

Så är det i Perstorp:

Så gott som hela kommunen avvattnas till Skälderviken via Rönneå. De dominerande avrinningsområdena är Bäljane å och Perstorpsbäcken. Bäljane å har sin upprinning i Bälingesjön och går från norr till söder genom nästan hela kommunen. Två biflöden, Oderbäcken och Perstorpsbäcken, ansluter på vägen. De allra sydligaste delarna av kommunen, med Gustavsborgsområdet, avvattnas via Ybbarpsån till Rönneå.

I de södra delarna av kommunen har det i spåren av en del karpdammar bildats flera mer eller mindre sammanhängande sjöar. Systemet är reglerat och vattnet används som kylvatten av Perstorp AB. Fem av sjöarna, Ybbarpsjön, Tranesjön, Henrikstorpsjön (de s.k. Perstorpsjöarna) Lille sjö och Store sjö, ligger i Perstorps kommun. Längst i norr finns ytterligare två större sjöar, Bälingesjön och Fjällrammsjön. Mellan sjöarna i norr och dammsystemen i söder finns ett antal mindre sjöar varav flera är rester av karpdammar.

Miljöövervakning av sötvatten i Skåne sker dels genom nationella program som drivs via Naturvårdsverket och dels genom regionala program som drivs via Länsstyrelsen i Skåne. Främst är det kunskaper om vattnets kemiska tillstånd som löpande undersöks och provtagningar sker vid bestämda punkter. Syftet är att övervaka om och hur sötvattensmiljöerna förändras. Vid några punkter har även bottenfauna och fisk undersökts. Denna miljöövervakning ger ingen fullständig bild över våra sjöars och vattendrags värden ur natursynpunkt utan för detta krävs en mer ingående inventering av respektive sjö och vattendrag.

De organismer vi har störst kunskap om idag är större djur som fisk och fågel. Den rödlistade ålen har t.ex. hittat en livsmiljö i såväl Bälingesjön och Perstorpsjöarna som i Perstorpsbäcken. I Bälingesjön finns också den hotade och rödlistade flodkräftan. Perstorpsjöarna och Fjällrammsjön är omtyckta rastplatser för gäss och kan förväntas ha ett rikt fågelliv. Väster om Perstorpsjöarna, i Hässleholms kommun är ett fågelskyddsområde inrättat och det är sannolikt att flera av de arter som häckar där även häckar i sjöarna innanför kommunens gränser.

Ett problem som återfinns i flera av våra vattendrag är de olika typer av vandringshinder som hindrar vandrande laxfiskar från att ta sig högre upp i vattendragen. Enligt en utredning som gjorts på uppdrag av Helsingborgs Sportfiske och fiskevårdsklubb, finns det goda potentiella möjligheter till lekvatten för lax i Perstorpsbäcken uppströms Perstorp men att vandringshinder hindrar laxen från att nå dem. Kommunen har rivit ut ett av dessa hinder i Perstorpsbäcken bakom Parkskolan.

Referenser:

Jonas Grahn. 2001. Nationell och regional miljöövervakning i Skåne län. Rapportserien Skåne i utveckling 2001:9. Länsstyrelsen i Skåne.
Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.
Naturvårdsprogram Perstorps kommun 2005-2010. Perstorps kommun.
Levande sjöar och vattendrag, underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet. 2004.
Anders Eklöv, Eklövs Fiske och fiskevård. Fiskevårdsplan för Smålarpsån, Vedbybäcken och Perstorpsbäcken 2003. Helsingborgs Sportfiske och fiskevårdsklubb.

Grundvatten av god kvalitet!

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag”

Bakgrund:

Miljökvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet* syftar till att säkra tillgången av tillräckliga mängder dricksvatten. I Sverige är 80 % av befolkningen ansluten till allmänna, oftast kommunala vattenförsörjningsanläggningar. 51 % av vattnet kommer från ytvattentäkter medan 24 % är grundvatten och 25 % kommer från konstgjord grundvattenbildning. Den övriga befolkningen, ca 1,2 miljoner, får sitt vatten från andra vattentäkter, vanligen egna brunnar. Det finns ca 400 000 brunnar i Sverige för permanentboende och ungefär lika många för fritidsboende. Tillverkningsindustri, el- och värmeverk samt gruvor och mineralbrott står för 2/3 av vattenanvändningen.

Yt- och grundvatten av god kvalitet utgör en betydelsefull naturresurs för samhället och tillgången av dessa resurser är av stort regionalt intresse, i vissa fall även ett riksintresse, för vattenförsörjningen. Samtidigt innebär samhällsutvecklingen att andra intressen tar grundvattnet i anspråk. Utvecklingen inom jordbruket, transportsektorn, kemikalie- och avfallshantering bedöms ha särskilt stor betydelse för grundvattnets kvalitet i ett långsiktigt perspektiv. Miljökvalitetsmålet för grundvatten är därför beroende av hur flera andra miljökvalitetsmål utvecklas såsom *”God bebyggd miljö”*, *”Ingen övergödning”*, *”Giftfri miljö”* och *”Bara naturlig försurning”*.

Stora hot mot vårt grundvattens kvalitet är ökade transporter, då stora delar av ballastmaterialet till vägbyggen hämtats ur våra grusåsar, vilket minskar möjligheterna för grundvattenbaserad dricksvattenförsörjning. Pga. detta finns i miljökvalitetsmålet för *”God bebyggd miljö”* ett delmål där uttaget av naturgrus skall minska. När transporter av farliga ämnen trafikerar våra vägar finns även risken för olyckor då kemikalier kan nå grundvattnet genom lättgenomsläppliga jordar. I Ramdirektivet för vatten finns en lista över kemiska ämnen som skall fasas ut eller förhindras att tillföras vatten. Grundvattnets status påverkas även i hög grad av jordbrukets hantering av gödsel och bekämpningsmedel då både kväveläckage och läckage av bekämpningsmedel når grundvattnet och försämrar dess kvalitet. Eftersom grund- och ytvatten står i förbindelse påverkas även grundvattnet av försurning. Dock har försurningstrycket minskat väsentligt de senaste åren men faran är inte över. För att bedöma grundvattnets status har Naturvårdsverket tagit fram bedömningsgrunder för grundvatten utifrån EU:s ramdirektiv för vatten.

Så är det i Perstorp:

Perstorps kommuns vattenförsörjning utgörs av grundvattentäkter. Några ytvattentäkter för kommunalt bruk finns inte. Huvudvattentäkterna finns i Toarp, väster om Oderljunga och består av 8 grusfilterbrunnar. Reservvattentäkten finns i Perstorp och är en bergborrad grundvattentäkt. Kommunens vattenverk försörjer Perstorp, Oderljunga och Häljalt med dricksvatten. Det finns två vattenskyddsområden i kommunen, Toarps vattenskyddsområde och Perstorps vattenskyddsområde. Båda är fastställda och har föreskrifter av äldre datum. Tekniska kontoret håller för närvarande på med en revidering av gällande vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter. Dricksvattnet i de kommunala vattentäkterna håller god kvalitet. Dock är pH-värdet lågt och justeras därför upp med hjälp av natronlut. Vattnet infiltreras därefter genom en bädd av sand blandat med kalk.

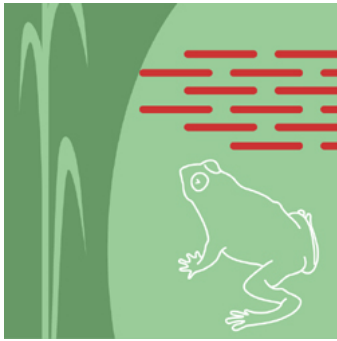
På landsbygden har fastighetsägarna enskilda vattentäkter, oftast i form av grävda brunnar. Andelen borrade brunnar ökar dock, då det ytliga grundvattnet på många håll i kommunen ej klarar bedömningen "Tjänligt" enligt Socialstyrelsens bedömning för enskilt dricksvatten. Ofta är det pH-värdet som är för lågt i kombination med höga järn och eller manganhalter samt för höga kvävehalter som är de största problemen. 1445 fastigheter i kommunen är anslutna till det kommunala dricksvattnenätet år 2005 men då är även industrier och andra verksamheter inräknade. Enligt en inventering från 1993 finns det 488 enskilda brunnar för permanentboende och 188 brunnar för fritidsboende i kommunen men antalet ökar stadigt.

Diagonalt genom kommunen längs med Bäljane å sträcker sig ett åssystem bestående av rullstensåsar. Rullstensåsar är oftast grundvattenförande och kan även användas för bildande av konstgjort grundvatten. Grundvattentillgången i kommunen är alltså god med det är ändå viktigt att man kartlägger goda förekomster för att trygga den framtida vattenförsörjningen om den befintliga vattentäkten skulle bli oanvändbar. SGU startade under 2005 en grundvattenkartering av hela kommunen där grundvattenförekomsterna kartläggs. Underlaget har sammanställts till en rapport som blir ett viktigt verktyg i det fortsatta arbetet med miljömålet *Grundvatten av god kvalitet*.

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62. Fördjupad utvärdering 2003 – grundvatten av god kvalitet. Rapporter och meddelanden 114. Sveriges Geologiska undersökning SGU.
Söderåsens miljöförbund.
Tekniska kontoret, Perstorps kommun.
Hemsidor:
www.sgu.se länk "miljömål".

Myllrande våtmarker!

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

Bakgrund:

Vatten är en förutsättning för liv. Våtmarker utgör också en viktig naturresurs med förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. De innehåller några av de mest produktiva naturtyperna på jorden och fungerar som uppväxtområden för en stor mängd arter. Tack vare den stora mängden växter kan de fungera som näringsfällor och kan därför, åtminstone delvis, förhindra övergödning av sjöar och hav. Under senare år har människan alltmer uppmärksammat våtmarkernas roll vid översvämningar. Vi sådana tillfällen fungerar de som buffert och förhindrar plötsliga översvämningar.

Ramsarkonventionen, eller våtmarkskonventionen som den också kallas, bildades 1971 och är den första internationella överenskommelsen som handlar om bevarande och utnyttjande av vissa naturtyper. Den bildades i första hand för att man uppmärksammat att många våtmarksfåglar minskade och att deras livsmiljöer förstördes. Under åren har intresset ökat för andra värden kopplade till våtmarker som rekreation, fiske, jakt och bad, dess funktion som vattenreservoarer och som fördröjningsmagasin vid översvämningar. Bevarande och ett sunt nyttjande är ett nyckelbegrepp i konventionen. År 2002 hade 133 länder anslutit sig till konventionen. De länder som skriver under Ramsar-konventionen förbinder sig rent generellt att bevara våtmarker och utnyttja dem klokt bl.a. genom att bilda naturreservat och se till att fåglarna i området gynnas. Förluster av våtmarksvärden skall kompenseras på lämpligt sätt på platsen eller i annan motsvarande livsmiljö.

Hoten mot våtmarkerna är många och orsakas nästan uteslutande av mänsklig aktivitet. Sjösänkningar och markavvattning (dikning), torvbrytning, vattenkraftsexploatering och försurning är de största orsakerna till att uppemot 80-90 % av de ursprungliga våtmarkerna försvunnit från delar av Sveriges slättbygder. Föroreningar från olika verksamheter och tillförsel av näringsämnen från bl.a. jordbruket leder till försämrade vattenkvalitet och igenväxning.

Under 1980- och 90-talet startade många projekt med att restaurera gamla våtmarker oftast med syfte att öka fågelrikedomen. Med hjälp av statligt stöd (s.k. Lokala Investeringsprogram, LIP) blev det under slutet av 1990-talet möjligt för flera kommuner att anlägga våtmarker för kväverening och ett antal småvatten nyskapades eller återställdes. Med inträdet i EU blev det också möjligt att söka miljöstöd för anläggning av våtmarker på jordbruksmark men omfattningen är fortfarande ganska liten.

Så är det i Perstorp:

De norra, centrala delarna av Skåne hyser en stor andel av mossförekomsterna i länet. Här har Perstorps kommun ett visst regionalt ansvar med sina många värdefulla mossar. De flesta mossarna i kommunen är relativt orörda och har goda förutsättningar att innehålla ett rikt- djur och växtliv. Den viktigaste åtgärden är att mossarna förblir orörda och att de undantas från torvbrytning, dikning, nya skogsbilvägar och andra störningar. Det kan i vissa fall ändå finnas behov av vissa åtgärder i form av t.ex. röjning eller bete då det ökade kvävenedfallet på flera håll gett upphov till igenväxning av förut glesbevuxna eller öppna mossar.

En våtmark som är värd att nämnas är Varshultamyren. Denna ca 160 ha stora myr är mycket värdefull och är upptagen som Riksintresse för naturvården och ingår dessutom i Myrskyddsplan för Sverige. Varshultamyren blev i april 2003 utnämnd av regeringen till Natura-2000 område – ett nätverk där de allra mest värdefulla naturområdena inom EU ingår. Utöver Varshultamyren finns ett tiotal värdefulla våtmarker upptagna i Perstorps kommuns naturvårdsprogram. För de flesta av dessa saknas närmare kunskap varför det finns behov att inventera dessa för att få reda på vilka arter som lever här och på så sätt kunna sköta dem på rätt sätt.

Ett annat våtmarksområde som är intressant är Perstorps reningsdammar, som anlagts för att ytterligare rena vattnet från Perstorps avloppsreningsverk. Området har lockat till sig flera fågelarter och kan på sikt bli ett intressant område för fågelskådare. Man får dock ej glömma att det är renat avloppsvatten som finns i dammarna varför området ej bör utnyttjas för picknick.

Kring Gustavsborg men även norr om Perstorps samhälle, finns ett stort antal dammar för karpodling som anlades på 1870-talet. I slutet på 1920-talet gjordes försök att anlägga större dammar vilket visade sig vara olönsamt och fiskodlingen lades ner på 1950-talet. De största dammarna bildar i dag ett strängt reglerat sjösystem som förser Perstorp AB med kylvatten. Dammarna som en gång anlades i kommersiellt syfte spelar idag en viktig roll både vad gäller natur- och kulturvärde.

Nyanläggningen av dammar i kommunen är ganska fåtalig. Främst är det dammar av typen viltvatten som nyanläggs. Det finns inte något uttryckt behov av att anlägga våtmarker för kvävereduktion i t.ex. jordbruksmark då ett odlingsintensivt jordbruk inte är särskilt utbrett i kommunen.

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.
Naturvårdsprogram Perstorps kommun 2005-2010. Perstorps kommun.
Våtmarker i Norden och Ramsarkonventionen- om skydd, skötsel och utnyttjande, Nordiska ministerrådet. 2003. Naturvårdsverket.
Söderåsens miljöförbund.

Levande skogar!

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Bakgrund:

Drygt hälften av Sveriges yta är bevuxen med skog. På ca 95 % av dessa marker bedrivs skogsbruk. Den som brukar skogen har därför ett mycket stort ansvar för att verksamheten utförs på ett för miljön riktigt sätt. Samtidigt går det inte att komma ifrån att skogsbruket har avsevärda effekter på miljön, inte minst på skogslandskapets biologiska mångfald. Gamla artrika skogar har ersatts av högproducerande men artfattiga skogsplanteringar och såväl skogsbilvägar som hyggen har delat upp det en gång orörda landskapet.

Än idag hotas många värdefulla naturskogar och andra skyddsvärda biotoper av avverkning. Under 1900-talet har också förekomsten av död ved och äldre, grova träd minskat kraftigt. Antalet rödlistade arter (dvs. akut och starkt hotade, sårbara och missgynnade arter och arter för vilka det råder kunskapsbrist) i skogslandskapet är idag ca 2100 varav ca 30 % är beroende av död ved eller gamla träd.

Riksdagen har fastställt ett särskilt skogspolitiskt miljömål som omfattar skogsbruket och den biologiska mångfalden:

”En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas.”

Så är det i Perstorp:

Skogen är den överlägset största naturtypen i Perstorps kommun och utgör över 60 % av den totala ytan. Dominerande trädslag är granen som utgör 43 % av skogsarealen. Perstorps kommun är ingen betydande skogsägare med sina 230 ha (2 %) utan den allra största delen är privatägd. De två största markägarna, Gustavsborgs säteri och OD Krooks Donation, (varav den senare förvaltas av Region Skåne) och som tillsammans äger 22 % av skogsmarken, har här ett stort lokalt ansvar.

Den typ av skogsmark som bör prioriteras i kommunen är äldre ädellövskogsbestånd. Detta är en sällsynt miljö i Perstorps kommun. Framförallt rör det sig om äldre bokbestånd men även äldre bestånd med andra ädellövträd. Dessa miljöer hyser ofta en mycket speciell flora och fauna och är generellt mycket artrika.

Det är ett regionalt miljömål för Södra Götaland att minst 3 % av den produktiva skogsmarken skall vara skyddad i naturreservat eller motsvarande år 2010. I Perstorps kommun finns ca 9900 ha skogsmark och 3 % motsvarar ca 300 ha. De områden som i första hand bör avsättas är de nyckelbiotoper och objekt med naturvärden som är kända. De olika skyddsformerna som finns för skogsmark är nationalpark, naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal.

Skogsstyrelsen har sedan 1990 inventerat nyckelbiotoper i Sverige. En nyckelbiotop är ett skogsområde med mycket höga naturvärden. Dessa skogar har egenskaper som gör att de har en nyckelroll för skogens missgynnade arter och hotade djur och växter. Ett område som inte har lika hög kvalitet som en nyckelbiotop men som ändå har höga naturvärden kallas naturvärde. Varken nyckelbiotoper eller naturvärden har genom utnämningen något lagstadgat skydd. I Perstorps kommun fanns i maj 2010 18 stycken nyckelbiotoper registrerade i Skogsstyrelsens register med en sammanlagd area på 16,7 ha. Antalet naturvärden var något fler med 24 stycken med en sammanlagd area på 21,0 ha. Som framgår av tabellen nedan finns det i nuläget endast 92,7 ha skog som har kända naturvärden eller som redan är skyddad, vilket motsvarar 0,98 % av skogsmarken i kommunen. Det är med andra ord lång väg kvar för att uppnå det nationella miljömålet i Perstorps kommun. Mer om skogen i kommunen kan man läsa om i Perstorps kommuns naturvårdsprogram.

Skog med kända naturvärden 2010-05:	Areal:	Procent:
Skog i naturreservat	35,8	0,36
Skog i biotopskydd	1,7	0,017
Skog med naturvårdsavtal	17,5	0,18
Nyckelbiotoper	16,7	0,17
Objekt med naturvärde	21,0	0,21
Summa:	92,7	0,98

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.

Naturvårdsprogram Perstorps kommun 2005-2010. Perstorps kommun.

Förslag till miljömålet Levande skogar, sammanhållen remiss för Halland, Skåne och Blekinge,
Skogsvårdsstyrelsen Södra Götaland

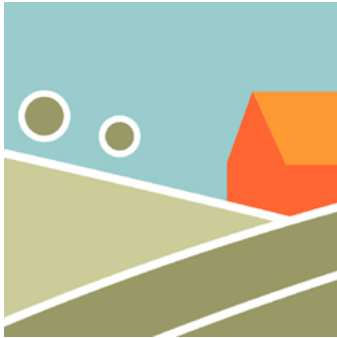
Hemsidor:

Skogsstyrelsen www.svo.se

Miljömålsportalen www.miljomal.nu

Naturvårdsverket, Skogsbruk och biologisk mångfald www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, Detta är Natura 2000 www.naturvardsverket.se

Ett rikt odlingslandskap!

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

Bakgrund:

Människan har brukat jorden i årtusenden och genom åren har ett varierat landskap bildats med stor artrikedom av vilda djur och växter. Människans påverkan har också skapat många värdefulla kulturmiljöer i odlingslandskapet som har ett kulturhistoriskt värde.

Efter andra världskriget har det skett genomgripande förändringar av kulturlandskapet. De små gårdarna har slagits samman till stora brukningsenheter och jordbruket har blivit alltmer specialiserat. En allt intensivare drift med större och effektivare maskiner har gett upphov till stora åkerfält med ensartad odling. Odlingshinder i form av gårdsgårdar, odlingsrösen och åkerholmar har tagits bort, våtmarker har dikats ut och de vilda djuren och växterna har fått allt mindre plats. Växtförädling har gett högproducerande arter men som är känsliga för skadegörare och konkurrens från ogräs vilket nödvändiggjort användning av bekämpningsmedel. De gamla fodermarkerna har konstgödslats för att ge högre avkastning och de magraste betesmarkerna med låg avkastning har planterats igen med gran.

Många av de vilda blommor som förknippas med den svenska sommaren hör hemma i odlingslandskapet och även många insekter och fjärilar. Även flera fågelarter har anpassat sig till att leva i denna miljö. Det moderna jordbruket har lett till att dessa miljöer håller på att försvinna och med dem försvinner även artrikedom.

I odlingslandskapet finns också en stor del av våra kulturlämningar. Fornlämningar, odlingsrösen, stenmurar, pilevallar och alléer är alla kulturbärande landskapselement som berättar om hur tidigare generationer utnyttjat landskapet. Antalet kulturminnen i odlingslandskapet har även de minskat i takt med moderniseringen av jordbruket.

Både för skötsel av slåtter- och betesmark och för bevarande av kulturmiljöelement finns det möjlighet att söka miljöersättning. Miljöstödet har lett till att andelen areal och antalet vårdade kulturelement med miljöersättning stadigt har ökat under 2000-talet.

Så är det i Perstorp:

I Perstorps kommun är den skogliga dominansen påtaglig, över 60 % av kommunens yta är bevuxen med skog. Insprängt i skogslandskapet kan dock några lite större sammanhängande områden med odlingslandskap urskiljas. I väster finns odlingslandskap i Oderljunga – Tostarp, i norr i Bälinge i nordost Löndala – Karsholm och i de centrala delarna finns Källstorp – Månstorp. Här finns fortfarande värdefulla naturbetesmarker och andra värdefulla småmiljöer knutna till den äldre markanvändningen även om den övervägande delen är modernt brukad odlingsmark.

Vid den länsomfattande ängs- och hagmarksinventeringen som utfördes 1988 noterades 13 objekt i Perstorps kommun med karaktär av naturbetesmark. Dessa har totalt en areal av 37,8 ha vilket är en försvinnande liten del jämfört med för bara 100 år sedan. För att få en överblick av hur det ser ut idag gjordes en återinventering av ängs- och hagmarker i kommunal regi 2002 där det konstaterades att flera av områdena börjat växa igen på grund av för dålig hävd. Tack vare de bidrag som finansieras av EU- och som kan betalas ut till markägare som hävdar naturbetesmark har markägarna i högre utsträckning fått upp ögonen för det igenväxande odlingslandskapet. Läs mer om odlingslandskapet och värdefulla naturbetesmarker i kommunens naturvårdsprogram.

Referenser:

Skånes miljömål och miljöhandlingsprogram. Länsstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62.

Naturvårdsprogram Perstorps kommun 2005-2010. Perstorps kommun.

Miljöprogram 2003-2008. Burlövs kommun.

Hemsidor:

Jordbruksverket www.sjv.se

God bebyggd miljö!

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en lokalt och globalt god miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Bakgrund:

Under de senaste 40 åren har tätorternas befolkning och yta ökat kraftigt. De större tätorterna har expanderat i ytterområdena och därmed har avstånden och behovet av transporter ökat. För att mildra de negativa effekterna krävs satsningar på miljövänliga, säkra, bekväma och tidseffektiva transportmedel. Samtidigt som tätortsytan har växt har bebyggelsen i centrala delar förtätats; grönområden inne i tätorten har bebyggts. På så sätt har möjligheterna till rekreation utomhus nära bostaden minskat. Bebyggelsen står för 40 % av den totala användningen av energi i Sverige. För att minska utsläppen av koldioxid- och därmed växthuseffekten, byggs fjärrvärme baserad på biobränsle ut.

Miljö kvalitetsmålet ”En god bebyggd miljö” är uppdelad i 9 olika områden som var och ett påverkar vår boendemiljö.

1. Planeringsunderlag

Grunden för att åstadkomma en ”God bebyggd miljö” är att redan på planeringsstadiet ta hänsyn till de faktorer som skapar en god livsmiljö. Det övergripande verktyget för planering i en kommun är översiktsplanen.

2. Skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Allteftersom ny bebyggelse breder ut sig finns det allt mindre plats för gamla kulturbyggnader. Gamla hus rivs för att ge plats för nya. För att vi inte skall förlora hela vårt byggda kulturarv behövs planer och strategier för bevarandet av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.

3. Mindre buller

Allt färre områden i vår närhet är tysta. Buller från vägtrafik, flyg och järnväg, industrier, täktverksamheter, skjutbanor och diverse installationer orsakar störande buller i vårt samhälle. Buller påverkar människors sömn, upplevelser och välbefinnande.

4. Hushållning med naturgrus

Syftet med delmålet är i första hand att långsiktigt skydda den ändliga naturresursen naturgrus, dvs. av naturen sorterade jordarter. Sekundärt avser målet också att stödja den övergripande strategin för kretslopp och hushållning. I ett långsiktigt hållbart samhälle ska naturgrusavlagringar finnas kvar som grundvattenmagasin, insatsvara till vissa angelägna användningsområden och som en del i natur- och kulturlandskapet i hela landet. Samtidigt ska restprodukter som skulle kunna användas som ballast utnyttjas till detta.

5 och 6. Avfall samt återvinning av matavfall

Dagens avfallshantering innebär ett slöseri med resurser. Material och energi i avfallet tas inte tillvara eftersom en stor del av avfallet fortfarande deponeras. Enligt EU:s avfallshierarki ska uppkomsten av avfall förebyggas och avfallets farlighet minska. För det avfall som trots detta uppstår skall återanvändning, materialåtervinning (inklusive biologisk behandling), förbränning med energiutvinning och i sista hand deponering tillgripas.

7. Minskad energianvändning i byggnader

Vi slösar med energin. En anledning är att användningen i för liten utsträckning syns för den enskilde medborgaren. Potentialen kan därför sägas vara stor för effektiviseringar. Energianvändningen har en betydande negativ miljöpåverkan.

8. Inomhusmiljö

Trots att vi vistas så stor andel av vår tid inomhus är kunskapen dålig om kvaliteten på inomhusluften och de besvär som människor upplever hemma, i skolan och på arbetsplatser. En god ventilation kan lösa många av de problem som finns i inomhusmiljön.

9. Radon

Radon är en radioaktiv gas som näst efter tobaksrökning är den vanligaste orsaken till lungcancer. Radon i bostaden svarar för i snitt hälften av den totala stråldosen en människa får i sig per år. Det enda sättet att upptäcka radon är att mäta. Nästan all mark innehåller radon som kan ge upphov till förhöjda halter inomhus. Andra källor är dricksvatten och vissa byggnadsmaterial. Vilka åtgärder som är lämpliga för att sänka radonhalten inomhus beror på varifrån radonet kommer och på hur hög halt det rör sig om. Man bedömer att ca 280 000 småhus i Sverige har radonhalter över Socialstyrelsens riktvärde på 200 Bq/m³.

Så är det i Perstorp:

1. Planeringsunderlag

En ny översiktsplan färdigställdes under 2006.

2. Mindre buller

Runt om i Skåne blir det alltmer ovanligt med tysta områden. Någon kartläggning av tysta områden i Perstorps kommun har ännu inte gjorts.

3. Skydd av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

I kommunens översiktsplan finns ett 30-tal byggnader av kulturhistoriskt intresse upptagna. Inga riksintressen finns men i Länsstyrelsens urval av kulturmiljöer som har särskilda värden finns fem objekt upptagna.

4. Hushållning med naturgrus

Perstorps kommun är mycket rikt på rullstensåsar. Kopplade till dessa finns ofta värdefulla naturmiljöer och grundvattentillgångar. För att behålla dessa miljöer är det viktigt att hushålla med naturgrusen. Perstorps kommun använder bergkross för vintergrusning. Olika typer av bergkross är också det material som används vid vägbyggen. Det finns en moräntäkt i kommunen som ligger i Köpinge.

5 och 6: Avfall samt återvinning av matavfall

Norra Åsbo Renhållning AB, Närab, svarar för avfallshanteringen inom ägarkommunerna Klippan, Perstorp och Örkelljunga.

Sedan 2004 har hela kommunen möjlighet att källsortera med Beda-systemet. Detta innebär en sortering av avfallet i åtta fraktioner. 84 % av småhushållen och 89 % av flerfamiljshusen använde systemet under 2009. Den utökade källsorteringen har lett till att restavfallet minskade från 250 till 100 kg avfall per person och år bland dem som sorterade med Beda.

7. Minskad energianvändning i byggnader

I Perstorps kommuns energi- och klimatstrategi finns strategier och åtgärder för att minska energianvändningen. Där kan du läsa mer om energianvändning.

8. Inomhusmiljö

Alla fastighetsägare till flerfamiljshus och offentliga byggnader är enligt lag skyldiga att genomföra OVK – obligatorisk ventilationskontroll. Protokollen ska skickas in till kommunen som kontrollerar att OVK genomförts och godkänts. Varje år handlägger Söderåsens Miljöförbund ett antal anmälningar från personer som inte mår bra av den inomhusmiljö de vistas i.

9. Radon

En kartläggning av vilka hus som är inom riskzonen för förhöjda radonhalter inomhus har gjorts. Endast ett fåtal fastigheter uppmättes ha förhöjda radonhalter. Samtliga ligger dock under dagens riktvärde. Kommunen har i samtliga fastigheter som man äger eller hyr, samt i Perstorpsbostädens hyresbestånd, utfört radonmätningar. Inga halter över 200 Bq har uppmätts vilket innebär att miljömålet för 2020 är uppfyllt i dessa fastigheter.

Referenser:

Skånes miljö- och klimatförbund. Länstyrelsen i Skåne län. Skåne i utveckling 2003:62. Radon i inomhusluft. 2005. Socialstyrelsen.

Uttag av naturgrus. Delmål 4 – Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet, Boverket april 2003.

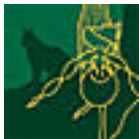
Miljöprogram 2003-2008, Burlövs kommun.

NÅRAB

Ett rikt djur- och växtliv!

”Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor skall ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Bakgrund

Synen på biologisk mångfald och dess betydelse har ändrats sedan begreppet myntades på 1980-talet. Biologisk mångfald är gener, arter och deras samverkan samt vad de gör till nytta för ekosystemen som att rena vatten och luft, binda jorden och pollinera våra grödor. Biologisk mångfald bidrar till folkhälsan genom att många natur- och kulturmiljöer är en viktig källa till rekreation och friluftsliv.

Sverige har åtagit sig att både bevara och nyttja den biologiska mångfalden på ett hållbart sätt, i enlighet med FN:s konvention för biologisk mångfald. Världens regeringschefer antog vid toppmötet i Johannesburg 2002 målet att till år 2010 stoppa den dramatiska förlust av biologisk mångfald som nu sker. Miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt växt- och djurliv” är en insats på nationell nivå för att bidra till detta mål.

Sveriges biologiska mångfald idag är resultat av klimat, geologiska förutsättningar och människans olika verksamheter. Många av våra växter och djur, som idag är hotade, är på olika sätt gynnade eller till och med beroende av att landskapet hävdas. Omläggningen av jord- och skogsbruket under det senaste seklet avspeglar sig i vilka arter som har blivit vanligare och vilka som har blivit sällsynta. Vi vet att äldre brukningsmetoder har skapat en rik biologisk mångfald.

För att bevara och hållbart nyttja vår biologiska mångfald görs en mängd insatser och värdefull natur skyddas genom Natura 2000-nätverket, våra nationalparker och naturreservat. Det stora arbetet med att kartlägga Sveriges fauna och flora är en annan viktig del i förvaltningen av den biologiska mångfalden, vilket också de åtgärdsprogram för att bevara våra mest hotade arter som Naturvårdsverket tar fram och genomför tillsammans med andra centrala och regionala myndigheter är.

Biologisk mångfald utgörs av den mosaik av naturtyper och livsmiljöer som finns i landskapet – odlad mark, vattendrag och sjöar liksom våtmarker och skogar. En betydelsefull insats i arbetet med biologisk mångfald på landskapsnivå är den miljöövervakning som pågår genom NILS (Nationell Inventering av Landskapet i Sverige).

Så här är det i Perstorp:

I Perstorps kommun finns en stor artrikedom med skyddsvärda arter i ädellövskog, sjöar, vattendrag, betesmarker och våtmarker.

Våtmarkerna tillsammans med karpdamarna är typiska kännetecken för Perstorps kommun. Våtmarkerna som i huvudsak utgörs av högmossar hyser viktiga spelplatser för orre respektive tjäder, vilket det börjar bli ont om i Skåne. Även karpdamarna hyser viktiga häckningsbiotoper för t.ex. änder och doppingar. Viktiga insatser är att låta mossarna vara orörda men att man vid behov röjer för att hindra igenväxning samt att man restaurerar karpdamarna där behov finns så att eventuell igenväxning av damarna förhindras.

Naturen i Perstorps kommun utgörs till största delen av skoglig dominans men det finns delar som undgått igenplantering av gran och det är t.ex. naturbetesmarker med grovstammiga ekar. Dessa områden hyser värdefulla betesväxter vilket det är ont om i kommunen. De grovstammiga ekarna utgör ibland små ekosystem som speciella arter är knutna till t.ex. rödlistade lavar och insekter. För att man skall kunna bevara naturbetesmarkerna krävs att betetrycket förblir intakt och en ökning av betetrycket är nödvändig där markerna hotas av igenväxning. På detta viset gynnar man den biologiska mångfalden genom att öka förutsättningen för t.ex. betesgynnade växter.

Kommunens mark skall skötas så att vi får en ekologisk hållbarhet och eventuellt på sikt kan skapa ytterliggare naturreservat (Naturvårdsprogram, 2006). Det blivande naturreservatet i Spjutseröd är tänkt att fungera som en refug till det befintliga naturreservatet, Uggleskogen, samt för att få ett större sammanhängande område med ädellövskog.

Skötseln av befintligt och blivande naturreservat syftar till att ge ökad andel ädellövskog, bevara befintliga betesmarker samt att man ger möjlighet för rödlistade arter att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde. På detta viset ser man till att säkra livskraftiga populationer på lång sikt.

Viktiga aktörer förutom kommunen är markägare, skogsvårdstyrelsen, lantbruksnärings samt ideella organisationer.

För mer information om naturen i Perstorp samt de arter som lever i den se Naturvårdsprogram, 2006.

Referenser:

Miljömålsportalen
Söderåsens Miljöförbund